

Aanbiedingsformulier Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitaal Overheid

1. Korte titel	Voorstel 'Naar the next level met informatieveiligheid Overheid'
2. Datum behandeling	27 juni 2019
3. Aard van de behandeling: <small>(dubbelklikken op vakje en 'ingeschakeld' aanvinken)</small>	☐ Hamerstuk ☐ Scrum ☐ Ter kennisname ☒ Anders: Bespreking en besluit
4. Eerder behandeld in:	☐ PL ☐ ICM ☐ MFG ☐ Anders: ☐ Niet Uitkomst behandeling in bovenstaand gremium: ☐ Overeenstemming <i>(geen toelichting vereist)</i>
5. Voorgeschiedenis / context:	<p>In de interbestuurlijke werkconferentie Informatieveiligheid van 15 februari jl. is met elkaar vastgesteld dat elke overheidslaag de laatste jaren verschillende stappen in de goede richting zet ten aanzien van informatieveiligheid. Iedere bestuurslaag heeft een eigen programma om via de BIO meer informatieveilig te worden door meer risicomanagement en vergroting van feitelijke veiligheid.</p> <p>De noodzaak om "the next level" te bereiken wordt erkend in iedere bestuurslaag, door elke overheidsorganisatie te stimuleren de transitie van "handelingsverlegen naar handelingsbekwaam" te maken en zo op een volwassener manier met informatieveiligheid om te gaan. Om die "next level" te realiseren is de gedeelde behoefte uitgesproken een (gezamenlijke) impuls op te zetten in aanvulling op de bestaande activiteitenprogramma's per overheidslaag.</p>
6. Samenvatting/toelichting	Het OBDO wordt voorgesteld om een intervisietraject op te zetten, gericht op (niet-vrijblijvend) leren, actiegericht aanreiken van instrumenten op maat. Daaruit komt dan tevens een beeld naar voren hoe het interbestuurlijk er voor staat op informatieveiligheid. Het intervisietraject is nadrukkelijk een effectiviteitsimpuls, gericht op activiteiten die per overheidslaag reeds zijn en worden ingezet. Het intervisietraject is erop gericht de volgende stap te bewerkstelligen bij overheden naar feitelijke informatieveiligheid, als opmaat naar wettelijke verankering.

<i>7. Beslispunten/discussiepunten</i>	<i>Gevraagd besluit</i> Het OBDO wordt gevraagd: <ol style="list-style-type: none">1. het voorstel te bespreken2. in te stemmen met het voorstel om een intervisietraject uit te werken;3. een keuze te maken voor één van de geschetste varianten
<i>8. Contactgegevens</i>	Naam: Frank Heijligers e-mail: frank.heijligers@minbzk.nl

OBDO

BZK
DIO/RK
Datum
14 juni 2019

memo

Voorstel 'Naar the next level met informatieveiligheid
Overheid'

Achtergrond

Op 15 februari werd een inspirerende interbestuurlijke werkconferentie Informatieveiligheid gehouden onder de noemer "Van handelingsverlegen naar Handelingsbekwaam". Vertegenwoordigd waren de interbestuurlijke partners Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW), CIO-Rijk¹ aangevuld met pSG J&V, sponsor van het thema Informatieveiligheid in het OBDO. In deze werkconferentie hebben zij met elkaar gedeeld welke stappen ze hebben gezet op dit thema en nog gaan zetten. Vervolgens is er gebrainstormd wat er nodig is om 'the next level' te bereiken.

Stand van zaken

Elke overheidslaag heeft de laatste jaren verschillende stappen in de goede richting gezet ten aanzien van informatieveiligheid. Zij hebben ieder een eigen programma om via de BIO meer informatieveilig te worden door meer risicomanagement en vergroting van feitelijke veiligheid:

- Zo zijn waterschappen gestart met een 'peer-review aanpak' binnen de eigen sector mede op basis van een vanuit het programma georganiseerde door ieder waterschap uit te voeren audit.
- Zo hebben de gemeenten zich onder meer sinds 2013 georganiseerd in de Informatie-BeveiligingsDienst der Nederlandse gemeenten (IBD) en zetten onder meer actief in op de as CISO-bestuurder en verantwoording via ENSIA.
- Provincies organiseren eveneens audits.
- Voor ministeries is er in opdracht van de ICBR een jaarlijks proces ingericht met In Control Verklaringen (ICV's) en ondersteunende audits, gericht op het vergroten van hun IB-volwassenheid. De Algemene Rekenkamer onderzoekt eveneens jaarlijks de staat van de informatiebeveiliging bij de ministeries.

In aanvulling op de acties in de bestuurslagen wordt een overheidsbreed ondersteuningsprogramma aangeboden voor implementatie van de BIO, waarin handreikingen worden opgesteld en kennisuitwisseling, trainingen en

¹ De provincies waren helaas niet vertegenwoordigd, maar hadden wel schriftelijke input aangeleverd.

communicatie wordt gefaciliteerd. Dit programma wordt in alle bestuurslagen afgestemd met het overleg van de CISO's in iedere bestuurslaag.

The next level

In de werkconferentie was groot enthousiasme om "the next level" te bereiken door elke overheidsorganisatie te stimuleren de transitie van "handelingsverlegen naar handelingsbekwaam" te maken en zo op een volwassener manier met informatieveiligheid om te gaan. Om die "next level" te realiseren is de gedeelde behoefte uitgesproken een (gezamenlijke) impuls op te zetten in aanvulling op de bestaande activiteitenprogramma's per overheidslaag.

Deze impuls moet er op gericht zijn om met elkaar **die volgende stap naar feitelijke informatieveiligheid** te zetten. De impuls kan worden gepositioneerd als volgend op de ontwikkeling die de overheden t.a.v. informatieveiligheid hebben ingezet:

- van risicobeheersing naar risicomanagement en –analyse;
- voortbouwen op de overgang naar de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO);
- inspeland op cruciale factoren als de **versterking van de as "Bestuurder – CISO**;
- er op gericht zijn dat informatieveiligheid in het reguliere primaire proces uitgangspunt is en (in de toekomst) **gehandhaafd** kan worden;
- en daarmee als opmaat gelden naar de aanstaande wettelijke verankering van informatieveiligheid als sluitstuk en de handhaving die daaruit voortkomt.

Voorstel intervisietraject "naar the next level"

Naar aanleiding van de wens om een gezamenlijke (meerjarige) impuls op te zetten, gericht op het realiseren van feitelijke informatieveiligheid, wordt vanuit de portefeuille Informatieveiligheid Overheid van het OBDO voorgesteld een intervisietraject op te zetten, gericht op (niet-vrijblijvend) leren en verbeteren en het actiegericht aanreiken van instrumenten op maat. Uit zo'n traject komt tevens een beeld naar voren hoe het interbestuurlijk er voor staat op informatieveiligheid.

Het intervisietraject is erop gericht de volgende stap te bewerkstelligen bij overheden naar feitelijke informatieveiligheid, als opmaat naar wettelijke verankering. Dat betekent dat iedere overheidsorganisatie bewust is, leer- en verbeterprocessen heeft ingericht, compatibel is met geldende normen én risicomanagement heeft ingericht. In het bewerkstelligen daarvan leren we van de ieders opgebouwde expertise, onderlinge overeenkomsten en onderlinge verschillen.

De opzet van dit traject moet nog worden uitgewerkt, met de volgende randvoorwaarden (deels op grond van eerdere ervaringen):

- Het is een **tweerichtingsreview**.
- Deze review komt **niet in de plaats van de bestaande formele opzet van in control verklaringen en audits**.
- Het traject **verstoort geen lopende implementatietrajecten** in de verschillende bestuurslagen.
- Het moet zich richten op de **as bestuurder – top management – CISO** als een cruciale variabele om informatieveiligheid continu na te streven.
- Er moet daadwerkelijk sprake zijn van (inter)collegiale toetsing gemeenten, provincies, waterschappen, overheidsorganisaties, Dat betekent dat **de hiervoor genoemde as aanwezig is bij voorbereiding en de gesprekken**, vanuit de beide organisaties die elkaar ontmoeten.
- Er moet een **vooraf vastgestelde inhoudelijke opzet** van de review zijn die ook is **ingevuld vooraf** door de deelnemers;
- Er moet zo mogelijk aan het **einde van de dag rapportage** en verslag aan de deelnemers plaatsvinden, waarvan formulering van een toegespitst **handelingsperspectief** een onderdeel is.
- Dit alles eist professionele begeleiding. Een **interbestuurlijke informatieveiligheidsbrigade**, bestaande uit boegbeelden en professionals van alle overheidslagen leidt dit traject.
- Het intervisietraject wordt **afgesloten met een overheidsbreed congres** waarin de resultaten van het traject worden gedeeld samen met concrete aanbevelingen voor de verschillende bestuurlijke niveaus, op stelselniveau en met betrekking tot wet- en regelgeving op informatieveiligheid.

Keuze twee varianten

Bij de uitwerking van dit traject wordt een keuze uit een tweetal varianten voorgesteld.

- *Variant 1: interbestuurlijk binnen en tussen de overheidslagen:*
Er wordt een interbestuurlijk collegiaal leertraject opgezet waarbij de genoemde teams van alle gemeenten, provincies, waterschappen en Rijksdiensten een intercollegiale en interbestuurlijke toets bij elkaar uitvoeren volgens de geschetste werkwijze.
- *Variant 2: Intercollegiaal binnen de eigen overheidslaag:*
Er wordt per overheidslaag een traject voor intercollegiale toetsing uitgezet, waarin leren binnen overheidslagen centraal staat.
 - Er wordt financiering beschikbaar gesteld aan de overheidslagen waarmee zij zelf een stevig op maat gemaakt leertraject kunnen inzetten en invullen.
 - De resultaten worden per overheidslaag opgehaald.
 - Tevens wordt er over de overheidslagen heen gezorgd voor actieve informatie-uitwisseling.

Voor beide varianten geldt dat er verschillende mogelijkheden zijn met betrekking tot de aanpak van het intervisietraject. Zo kan er bijvoorbeeld voor worden gekozen om een regionale aanpak te kiezen (een regio met een waterschap, gemeenten en provincie gezamenlijk) of het traject vanuit inhoudelijke vraagstukken/thema's (bijv. sociaal domein) aan te vliegen. Afhankelijk van de variant die gekozen wordt, heeft dit nadere uitwerking in het vervolgtraject.

De interbestuurlijke informatieveiligheidsbrigade organiseert en begeleidt in beide varianten het proces.

Proces (voorbereiding) intervisietraject

De concrete invulling van de aanpak wordt in gezamenlijkheid met de verschillende overheidslagen uitgewerkt en voorbereid. Ruwweg valt de voorbereiding in twee delen in de periode Q4 2019 t/m Q2 2020. Dit spoort goed met lopende implementatietrajecten.

De inhoudelijke voorbereiding start in de tweede helft van 2019. 28 oktober 2019 vindt de door BZK georganiseerde overheidsbrede Cyber Security Oefening plaats, waar ook aandacht zal zijn voor dit intervisietraject.

In de eerste helft van 2020 kan worden gestart met een aantal pilots met voorlopers. Zo kan de organisatorische opzet worden getest en wordt de inhoudelijke opzet van de vragenlijsten in de praktijk worden getoetst.

Medio 2020 wordt het intervisietraject daadwerkelijk gestart met een interbestuurlijk en interactieve werkconferentie met actieve uitwisseling tussen overheidslagen en waarin gezamenlijke speerpunten worden benoemd voor de komende jaren ten aanzien van informatieveiligheid mede gericht op een scherpe inrichting van het intervisietraject.

Na de werkconferentie start de feitelijke uitvoering van het intervisietraject met de partijen die niet betrokken waren bij de pilot. Hiervoor wordt maximaal een jaar uitgetrokken.

Kosten

De kosten zijn uiteraard afhankelijk van de precieze opzet als het aantal te voeren gesprekken, de in te zetten expertise voor de gesprekken en zo meer. Voor de eerste variant is een degelijke uitwerking gemaakt resulterend in een bedrag van ruim € 2 mln. Voor de dekking hiervan wordt een apart voorstel gedaan voor de ICM.

Datum
14 juni 2019

Gevraagd

Bespreking van en instemming met het voorstel om een intervisietraject op te zetten en nader uit te werken, waarin een keuze wordt uitgesproken voor één van beide varianten.